

Rapportering af delprojekter IMODUS, læreruddannelsen Vordingborg

oktober 2012

Projekttitel: Hold på mændene

- Uddannelsessted: Læreruddannelsen Vordingborg
- Uddannelsesleder: Stina Møllenbach, slm@ucsj.dk
- Intern tovholder: Susanne Tønneskov Hansen, sth@ucsj.dk
- Forskningskoordinatorer Henrik Hersom hhersom@ruc.dk og Camilla Schmidt cschmidt@ruc.dk
- Forsknings- og udviklingsteam: Susanne Tønneskov Hansen, sth@ucsj.dk, Thomas Thomsen tth@ucsj.dk, Gitte Rask gra@ucsj.dk, Simon Renault sre@ucsj.dk, Leif Jensen lje@ucsj.dk, Sandra Bruus Ørtoft sab@ucsj.dk

Indhold

Rapportering af delprojekter IMODUS, læreruddannelsen Vordingborg.....	1
Vores oprindelige udgangspunkt:.....	2
Vores mål:	2
Overordnede temaer	2
Definition.....	2
Metode.....	3
Pilotafrøvnings.....	3
Projekter 2011/12:.....	3
Praktik	4
Fokusgruppeinterview med mandlige studerende på medieholdet:	4
Dokumentarfilmsprojekt i KLM – hvorfor og hvordan	7
Observation på medieholdet mandag den 30. april 2012.....	8
Mandlige studerende udvikler lærerfaglig analysemodel.....	9
Pilotprojekt: sundhedslære, faghæfte 21	10
Opsamling fra pilotafrøvnings.....	11
Timeforbruget.....	12
Status i forhold til vidensarbejdet	12
Litteratur:	13

Vores oprindelige udgangspunkt:

Vores udgangspunkt var at vi, gennem vores daglige virke og undervisning på læreruddannelsen, havde fået nogle erfaringer (indtryk og udtryk) der indikerede at der netop i lærerprofessionen er forskel på mænd og kvinder, og på hvordan de griber studiet an¹. Vi tør godt at benytte begreberne mandlige og kvindelige studerende – vel vidende at ikke alle mænd er på samme måde ligesom det heller ikke gælder kvinder. Men vi observerer i vores arbejde at der er *kønstypiske* måder at gribe studiet og professionen an på.

Desuden kan vi også via vores optag at der er forskel i antallet af mandlige hhv. kvindelige ansøgere, og endelig har vi indtryk af at frafaldet er højere hos mændene end hos kvinderne.

Vores mål:

Vi vil gerne blive klogere på hvordan vi kan udvikle vores undervisning og øvrige virke i læreruddannelsen, så der tages hånd om rekrutteringen og fastholdelsen af mandlige studerende. Desuden har vi en målsætning om at skabe størst mulig variation i udbuddet af i lærertyper som gennemfører en læreruddannelse fordi det er vigtigt at folkeskolens elever får flest mulige rollemodeller.

Overordnede temaer

Gennem vores arbejde med projektet har der formet sig flere temaer. For at komme nærmere vores mål vil vi derfor fokusere på:

- rekruttering og fastholdelse af særligt mandlige studerende,
- udvikling af vores egne undervisning på læreruddannelsen
- mandlige læreres vilkår i skolen, dvs. deres tilgang til eleverne og deres måde at undervise på

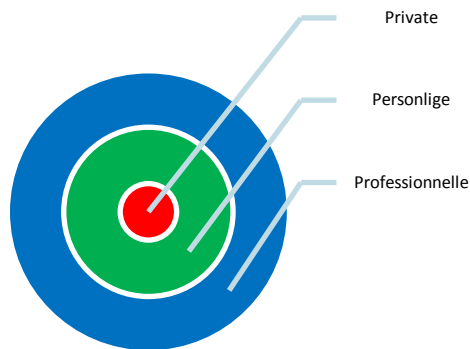
Definition

Hvad er drenge, og hvad er piger? Problemer i at tale om køn som stereotyper
vores brug af drenge/piger som typer, om forbehold for empiri foretaget i og om hverdagslivet.²

¹ Jf Læreruddannelsesloven 2007 §1 stk 2: <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=25113>

² Gilliam og Gulløv

Metode

<http://www.arbejdsmiljoweb.dk/trivsel/konflikter/forebyg/adskil>

I modellen skelner arbejdsmiljøsekretariatet mellem tre niveauer i udøvelsen af professionen:

*”Den **professionelle** del af vores person, som består af vores uddannelse, faglighed, teorier, viden, etik mv. Den **personlige** del, som er vores personlighed, vores måde at agere på, vores fremtræden mv. Den **private** del, som er præget af vores opvækstbetingelser, oplevelser af traumer og succeser, vores psykiske bagage. Den side af os vedkommer kun dem, vi selv inviterer til at få del heri.”³*

Modellen informerer og inspirerer dette IMODUS-projekt på forskellig vis. Bl.a. kan vi bruge modellen til at udfolde opmærksomhedspunkter i forhold til hhv. professionalitet, personlighed og uddannelsesforudsætninger i forhold til kønstypiske forhold. Modellen har således fungeret som et blandt flere udgangspunkter for projektets arbejde.

Pilotafprøvninger

Disse projekter har vi afprøvet i projektets første forløb, pilotdelen.

Projekter 2011/12:

- Praktik 2012
- Fokusgruppeinterviews med mandlige studerende på medieholdet
- Observation af undervisning i dansk
- Lærerfaglighed om computerspil
- Dokumentarfilmsprojekt
- Undervisning i sundhed, faghæfte 21

³ <http://www.arbejdsmiljoweb.dk/trivsel/konflikter/forebyg/adskil> d. 26.6.2012

Praktik

Hvert år er de lærerstuderende i praktik i 5-7 uger, og disse er placeret midt i skoleåret. Praktikken forberedes i november/december og indgår i alle fag. Vi har typisk en stjernestund – et fagligt foredrag – med en teoretiker som inspiration til de studerendes praktik. I 2011 havde vi som optakt til praktikken 2012 inviteret hjerneforsker Ann Elisabeth Knudsen der talte om forskellen på drenge og pigers neurologiske udvikling og hjerneaktivitet. Vi inviterede studerende til at have fokus på køn i skolen, og vi bistod med litteratursøgning og vejledning. Desuden har vi haft fokus på de studerendes måde at forberede deres praktik på.

I praktikforberedelsen så vi et billede af nogle meget velforberedte, kvindelige studerende og nogle mere tilbagelænedede mandlige studerende. Alle forberedte sig, men der var generelt en væsentlig forskel i detaljeringsgraden. En samtale med en kvindelig og en mandlig studerende gav følgende billede: Trine: "Ja, jeg har jo siddet og lavet skemaer og tænkt store didaktiske tanker, men Morten og Mads, de ringer jo bare sammen søndag aften og aftaler at i morgen så gør vi lige sådan og sådan". Et ret markant citat der dog tydeligt understøtter den tendens vi oplever. Det er således et område vi vil sætte nærmere fokus på i det fremtidige arbejde.

Fokusgruppeinterview med mandlige studerende på medieholdet:

Mandag d. 30. april 2012 foretog vi et fokusgruppeinterview med 8 mandlige studerende fra medieholdet årgang 2011

Hvorfor foretage fokusgruppeinterview?

Vi har allerede i vores projektitel angivet at vi vil arbejde med at blive klogere på mænds perspektiver på studie i forhold til arbejde, identitet, rekruttering og fastholdelse. I dette interview er udgangspunktet dels problematikker omkring det at være mandlig studerende på et studie hvor kvinderne er i flertal, og dels forskellen på kønnenes tilgang til arbejde og uddannelse set gennem mandebilleder. Jævnfør Bertil Nordahls påstand om at drenge ikke imødekommes i de undervisningsformer vi tilbyder i uddannelserne.⁴

Deltagerne i fokusgruppeinterviewet

Medieholdet er netop et forsøg, som Imodus-projektet har faciliteret, hvor også undervisningsformerne er anderledes end i den ordinære læreruddannelse. Hypotesen bag medieholdet var, at det ville tiltrække flere mandlige studerende, hvilket har vist sig at holde stik i studieåret 2011/12. Der er 16 kvinder og 15 mænd på holdet, kønsfordelingen er altså 50/50, og det samme er frafaldet i løbet af året. Vi har således fat i en gruppe mandlige studerende som ikke nødvendigvis oplever at være i mindretal i undervisningen.

Fælles for de studerende er at de har været i praktik i januar måned. Både de ordinære studerende og de to meritstuderende har været ude i 4 uger, meritstuderende dog efter 2. årspraktikkens ckf'er. Gruppen består af studerende der var velvilligt indstillet på at tale om drenge i læreruddannelsen. Kun en af de på dagen fremmødte studerende fravalgte at deltage fordi der var en anden aftale der var vigtigere.

Deltagerne er mellem 22 og 40 år. To af dem er meritstuderende og har dermed en uddannelse fra tidligere, andre 3 har arbejdet som medhjælper i daginstitution og netop pga. deres beskedne erfaringer fra

⁴ <http://politiken.dk/debat/ECE1128550/feminiseret-folkeskole-vanroegter-drengene/>

lærerjobbet henviser de alle til tidligere beskæftigelse og praksiserfaringer. Fælles for hele gruppen er at de aktivt har tilvalgt et danskhold med fokus på medier, hvilket måske kan have en indflydelse på fx deres syn på studier og læring. Men dette er ikke dokumenteret.

Et væsentligt forbehold for interviewet er at iagttageren var deres kvindelige dansklærer, hvilket formentlig har indflydelse på nogle af deres svar. Vi må formode at de af taktiske – og helt fornuftige grunde – tager hensyn til det, fx når de skal udtale sig om kvindelige lærere og måske om studiemønstre.

Praktiske omstændigheder omkring fokusgruppeinterviewet

Interviewet er foretaget i umiddelbar forlængelse af danskundervisningen. Begrundelsen for dette er at chancen for at mange vil være med vurderes som større, end hvis de blev inviteret på et tilfældigt tidspunkt.

Moderator er deltager i IMODUS-projektet. Moderator valgte et hjørneplads for at have overblik over forsamlingen, men alligevel have mulighed for at trække sig tilbage og lade diskussionen køre. Iagttageren tog noter undervejs og fik – lidt imod principperne for fokusgruppeinterviews – lov til at komme med et enkelt indspark.

Interviewet blev efterfølgende i samarbejde med forskningskoordinatorerne analyseret, og de mandlige studerendes udsagn blev opdelt efter temaer og dikotomier.

Temaer:

Vi inddelte udsagnene i følgende temaer:

- Har drenge og piger forskellige tilgange til at studere?
- Erfaringer fra tidligere uddannelsesforløb om køn og studiemønstre
- De første praksiserfaringer fra lærerfaget (om kvinder og mænds måde at gribe praktikken an på)
- Kønnenes forskellige måder at problemløse på
- Erfaringer med at være mandlig praktikant
- Mandlige og kvindelige studerende i dokumentarfilmsprojektet (de studerendes opsamling på et netop overstået forløb i KLM)
- Erfaringer fra arbejde i daginstitutioner

Vi inddelte temaerne i 4 søjler:

- Drenge gør...
- Piger gør...
- Hvad siger de mandlige studerende i interviewet?
- Hvad giver det os at arbejde med?

Den sidste søjle, hvad giver det os at arbejde med, bygger på vores udlægning af de mandlige studerendes udsagn:

Tema	Hvad giver det os at arbejde med?
Har drenge og piger forskellige tilgange til at studere?	Drenge har en klar opfattelse af at der er forskel på hvordan en "typiske dreng" og den "typiske pige" griber studiet og eksaminerne an. Hvordan håndterer vi forskellen på drenge og pigers måde at studere på? Er der forskel på hvordan den typiske pige og den typiske dreng lærer bedst?
Erfaringer fra tidligere uddannelsesforløb om køn og studiemønstre	Drengene har en holdning til pigernes arbejdsindsats forud for fx vurdering og til deres tilfredshed med resultatet. Drengene fratages det umiddelbare i den omfattende planlægningsfase.
De første praksiserfaringer fra lærerfaget (om kvinder og mænds måde at gribe praktikken an på)	Hvad vil det sige at have styr på tingene? Der er brug for mænd i folkeskolen, både som rollemodeller og for at skabe variation. Måske gælder det også i læreruddannelsen? Er der synlig forskel på den måde de mandlige og de kvindelige studerende forbereder deres praktik på? Er der forskel på hvordan praktiklærerne reagerer på mandlige hhv. kvindelige praktikanter på?
Kønnenes forskellige måder at problemløse på	Skrider drenge hurtigere til handling end pigerne? Og har det betydning for resultatet, fx kvaliteten af konfliktløsningen, graden af læring osv.? Hvordan løser pigerne hhv. drengene deres egne indbyrdes konflikter? Hvordan kan vi i undervisningen arbejde med deres kønsstereotype billeder?
Erfaringer med at være mandlig praktikant	Er pigerne hurtigere til at lave en norm som de kan operere ud fra? (kontrol?!) Ser mænd anderledes på inklusion end kvinder gør? Er der forskel på hvordan kønnene reagerer på uorden, fx støj ude i praksis? (er kvinder mere overfølsomme/allergiske end mænd?)
Mandlige og kvindelige studerende i dokumentarfilmsprojektet (de studerendes opsamling på et netop overstået forløb i	Har drengene end markant anderledes måde at angribe konkrete opgave på end piger?

KLM)	<p>Er der en mere eller mindre eksplicit kønskamp mellem de voksne studerende? Og i bekræftende fald: betyder den noget for deres faglige og sociale udvikling?</p> <p>Reagerer omverdenen anderledes på mænd end på kvinder (fx reagerer forældre anderledes på mandlige lærere end på kvindelige?)</p>
Erfaringer fra arbejde i daginstitutioner	Hvordan får vi rekrutteret flere mænd til uddannelsen, og hvordan får vi flere mænd til at gennemføre uddannelsen med et godt resultat?

I efterbehandlingen har vi forsøgt at opsummere ovenstående til nogle få spørgsmål:

Hvordan kan vi udvikle en undervisning der bliver mere varieret, inkluderende og med plads til mange forskellige typer.

Hvilken tilgang har vi selv til de mandlige hhv. de kvindelige studerende? Forfordeler vi i fx taletid, ser vi gennem fingrene med at de bryder talerækken? Hvordan reagerer vi på pigernes behov for bekræftelse? Hvordan får vi inkluderet alle, også Gummi Tarzan? Drengepigen og tøsedrengen?

Hvordan får vi det videre ud i folkeskolen?

Dokumentarfilmsprojekt i KLM – hvorfor og hvordan

Som et led i KLM-undervisningen på medieholdet gennemførte og evaluerede Thomas Thomsen (deltager i IMODUS-projektet) et forløb om medborgerskab og demokrati.

Inspireret af et forskningsværksted i IMODUS-projektet eksperimenterede Thomas Thomsen med at inddele holdet i grupper efter køn. Hensigten hermed var at undersøge hvorvidt måden at arbejde på og måden at besvare opgaven på er forskellig ud fra køn.

De studerende blev inddelt i 3 gruppetyper: 2 mandegrupper, 2 kvindegrupper og 1 blandet gruppe. Udover de faglige mål for forløbet og et ønske om at arbejde med dokumentarfilmen som medie var målet at undersøge hvordan gruppetyperne ville fungere. Fx hvad sker der i samarbejdet i de forskellige gruppetyper? Har drengene en markant anderledes måde at angribe konkrete opgave på end piger?

Udgangspunktet var Thomas Thomsens hypoteser om de kønstypiske måder at gå til gruppearbejdet på:

”På forhånd havde jeg en hypotese om, at mændene ville være mere ”løsslupne” i deres arbejde og deres produkt, men kvinderne i højere grad ville sørge for systematisk at opfylde målene der er stillet i opgaverne.”

”Ikke alle grupper har fungeret lige godt. Det er problematisk i grupper, når ikke alle studerende lever op til de forpligtelser, som ligger i at arbejde projektorienteret. At arbejde projektorienteret kræver at man tager ansvar for både for egen læring, men der er i høj grad også en forpligtelse i forhold til resten af gruppen. Hvis en eller flere i gruppen ikke opfylder disse to forudsætninger, hvilket der kan være mange grunde til, så bliver der ofte problemer og utilfredshed.”

Tendenser der trådte frem

I processen var det den blandede gruppe og de to pige grupper som skulle have mest vejledning, som om de lige skulle sikre sig at de nu gjorde som "læreren sagde". Der var dog tale om faglig sparring og drøftelse af hvordan dette kunne gøres til en del af deres dokumentarfilm. Der var generelt større forsigtighed med at springe ud i noget nyt, og måske ukendt, der skulle skubbes lidt på fra underviserens side.

Mandegrupperne brugte nærmest ikke vejledningen, og i de få tilfælde de søgte sparring, var det kortere spørgsmål som ofte havde karakter af en præcisering af et begreb.

Evalueringen af produkterne bekræfter mønsteret med at mandegrupperne bryder med normerne og laver et markant anderledes produkt hvor de både leger med genren og manipulerede med filmede udsagn og optagelser. De gik med andre ord til kanten af rammerne der var sat for opgaven, dog uden at miste fagligheden. Deres produkt blev derfor på disse punkter væsentlig mere interessante og overraskende end opgaven var tænkt.

Observation på medieholdet mandag den 30. april 2012

I foråret 2012 observerede Susanne Tønneskov danskundervisningen på dansk/medie-holdet, planlagt og gennemført af Gitte Rask. Undervisningen bestod af et oplæg om argumentationsanalyse og appelformer, og efterfølgende blev holdet delt i to grupper der skulle debattere ud fra spørgsmålet: "Bliver børn dummere af at bruge en computer?". Hvert hold fik 20 minutter til at finde argumenter og dokumentation og til at forberede debatten.

Hvorfor observere

Hensigten med observationen var at få et mere nøgternt og distanceret blik på undervisningen ud fra vores tidligere beskrevne erfaringer. Observatørens rolle var, ud fra en fænomenologisk tilgang til observation, at se på hvilke mønstre der træder frem i den almindelige undervisning.

Den umiddelbare observation

I undervisningen deltog denne dag 5 piger og 9 drenge.

Pigerne er meget flittige med at tage noter til den teoretiske gennemgang af dagens tema. Susanne har mulighed for at iagttage deres computerskærme og kan se at de tegner de samme figurer som i lærerens oplæg.

I drengegruppen er der ikke så meget fokus på at skrive notater. De fleste deltager aktivt i gennemgangen, og forsøger sig gennem tale/diskussion at forstå teorien.

Drengene taler spontant afbryder undervisningen/deltager meget aktivt i undervisningen. Pigerne markerer og er mere spørgende "...er det rigtigt at"

Tendenser der trådte frem i observationen

Mænd	Kvinder
Mændene diskuterer og taler uden at markere	Kvinderne rækker hånden op
Er meget med – tager ikke notater	Tager notater
Taler test/øvelse	Taler om barnets følelser og undervisning som et
Inddrager andre .. "...vi er flere der mener .."	fælles projekt

<p>Er aktive i det der sker Taler fra pladsen Er hurtige i vendingen</p>	<p>Det positive De kvindelige studerende rejser sig og går op til Gitte i pauserne for at spørge omflest gange, når jeg hører det, om et eller andet de skal være sikre på – om de nu har orden i tingene. Fx om Gitte har set, at de har lavet og skrevet en blog</p>
--	---

Det efterfølgende gruppearbejde:

Opgaven er at finde og fremføre argumenter for og imod udsagnet ”børn bliver dummere af at bruge computere”. Hvert hold skal vælge en ordfører, som skal tale gruppens sag på baggrund af fælles forberedelse i den enkelte gruppe. De studerende har placeret sig efter dem de godt kan lide at sidde ved siden af, og da klassen bliver delt på midten af klasselokalet beholder alle deres skuldermakker. Hold A består af 2 piger og 5 drenge, hold B består af 3 piger og 4 drenge.

Der er stor forskel på hvordan de to hold går til opgaven. Begge hold tænkte strategisk på *at vinde*, som de sagde ”Man stiller jo ikke det dårligste hold”, men holdene brugte forskellige strategier. Det virkede ikke som om der var nogen kønsovervejelser med i deres forberedelse men at det udelukkende handlede om retoriske styrker og svagheder.

Både i forberedelsen af og i selve debatten kan man iagttage to kategorier af mænd; de meget aktive/energiske/frembrusende/højtråbende/deltagende og så de mere stille/ikke bryder ind/lytter/ikke deltagende, altså det virker til at den anden kategori har lært at tale ”sproget”⁵

Denne debatterende opgave lægger tilsyneladende op til en konkurrencementalitet som appellerer særligt til de mandlige (og højtråbende) studerende. Pigerne er ikke særlig synlige/hørlige i denne øvelse. Kun, når de i pauserne søger kontakt med underviseren ser/hører jeg dem.

Mandlige studerende udvikler lærerfaglig analysemodel

- en udløber af medieholdets arbejde med computerspil som analyseobjekt

Vores forsøg med at oprette dansk med særligt fokus på medier, i daglig tale kaldet Mediedansk, viste sig at have en gavnlig effekt på antallet af mandlige ansøgere. Som noget særligt for et danskhold, har mediedansk en ligelig fordeling af kønnene (15 mandlige og 16 kvindelige studerende ved studiestart) og frafaldet har også fordelt sig ligeligt (3 mænd og 2 kvinder er faldet fra ved eksamensstart i juni 2012). Undervisningen i dansk, psykologi og KLM har fulgt de almindelige ckr'er (mål) for fagene, men vi har som undervisningsteam forpligtet os til særligt at inddrage medier og fokusere på disses betydning for læring. Efter at have gennemført et år med dette linjefag er det vores klare fornemmelse at de mandlige studerende er særligt motiverede når vi inddrager nye teksttyper i form af medier i undervisningen. En tendens der også ses hos de kvindelige studerende, men de falder tilsyneladende ikke i lige så høj grad fra når vi bevæger os væk fra medierne. Desuden er der noget der tyder på at de mandlige studerende er mere frygtløse når de kaster sig ud i brugen af medier. Dog er hverken påstanden om de mandlige studerendes motivation eller mod underbygget endnu, de er blot vores kvalificerede indtryk ud fra vores evalueringer.

⁵ Jf Gilliam og Gulløv 2012,

I efteråret 2011 skulle danskundervisningen på mediedansk omhandle fiktion, og det var derfor oplagt at vi på mediedansk inddrog den nyeste fiktionstype: computerspillet. En ret stor del af de studerende (især de mandlige) havde en del erfaringer med at spille computerspil, mens deres analytiske blik på genren var temmelig udfoldet. Det var kort sagt svært for dem dels at holde den distance til en tekst der kan være nødvendig for at forholde sig analytisk til den, dels manglede vi ret hurtigt analyseredskaber til netop computerspillet. Der findes allerede nu forskning på området, og Trine May og BO Kampmann Valter har udgivet et undervisningsmateriale, "Computerspillet fortællinger" fra 2010, der giver et didaktisk bud på hvordan man kan arbejde med computerspil. Dog mente de garvede gamere at der var grund til at forholde sig kritisk til materialet der i høj grad brugte termer og tænkning fra filmanalysen.

En gruppe på tværs af årgangene besluttede derfor at sætte sig for at besvare spørgsmålet:

Hvordan kan computerspil bruges hensigtsmæssigt og læringsmæssigt forsvarligt i forskellige fag i folkeskolen? Med det formål at give lærere didaktisk kompetence til at vurdere nye spils læringspotentiale. Gruppen ønskede altså at lave en lærerfaglig analysemodel for computerspil der kan bruges af lærere i alle fag.

Deltagerne i IMODUS-gruppen besluttede at dette var værd at inddrage i vores forsøg på at udvikle vores egen undervisning og tilbød derfor at koordinere arbejdet og at komme med faglige oplæg til arbejdet.

På undervisersiden deltager altså: Gitte Rask (deltager i IMODUS og lektor i dansk), Thomas Thomsen (deltager i IMODUS og adjunkt i KLM og religion) og Susanne Tønneskov Hansen (deltager i IMODUS og lektor i hjemkundskab). Arbejdsfordelingen er at Gitte og Thomas primært står for det faglige indhold omkring arbejdet mens Susanne primært har fokus de mandlige studerendes tilgang til arbejdet.

I gruppen deltager to studerende der ønsker at inddrage arbejdet i deres bachelor: Morten Fjellerad der vil arbejde med computerspillet i danskundervisningen og Martin Grænge der vil arbejde med computerspillet i sprogundervisningen (engelsk). Desuden deltager en gruppe af studerende der har dansk som linjefag og har en særlig interesse for computerspillets didaktiske muligheder.

Status for gruppens arbejde i august 2012 er at der er afholdt møder med idéudveksling og faglige oplæg og at udviklingen af et forsøg på en model er under udarbejdelse. En egentlig model vil blive afprøvet i forbindelse med praktikken i 2013 og her vil der fra IMODUS-gruppen være særligt fokus på hvordan drenge og piger i folkeskolen reagerer på forløb om computerspil.

Pilotprojekt: sundhedslære, faghæfte 21

For at indhente nogle erfaringer frem mod den kommende idræt og sundhedslinje (forsøgslinjefag i 2012/13) havde vi i det årlige frivillige undervisningstilbud "Sundhedslære, faghæfte 21" særligt fokus på køn. På holdet var der tilmeldt 1 mandlig studerende og 12 kvindelige.

Evalueringen viste at kønnes opfattelse af begrebet sundhed er markant forskellige. Den typiske pige forholder sig til sundhed på en empatisk og i et moralsk perspektiv. Man kan sige at deres tilgang er koncentreret inden for den private sfære (se model fra "Næste fase"). Sundhed handler om vores livsvilkår og de kvindelige studerende bliver næsten omklamrende fordi deres opfattelse af sundhed i

udgangspunktet handler om hvad der er rigtigt og hvad der er forkert. Skyld og skam, at være (eller gøre?) det rigtige og man er *selv* ansvarlig for sin sundhed. Det er alt sammen inden for vores privatsfære, altså den inderste cirkel.

Vi ser i undervisningen en tendens til at kvindelige studerendes grænser for hvor meget og hvornår man kan regulere i familiernes mad- og sundhedsvaner er anderledes end de mandlige studerende. Vi diskuterede indholdet i børns madpakker og der var stor forskel på hvor langt ned i detaljen de fleste kvinder ville gå mens mændene (manden!) mente at det var nok at undervise om sundhed men ikke ville bestemme hvad børnene skulle have med. Han blev altså i den professionelle zone.

Denne tendens ser vi også i både folkeskole-sammenhæng og i hjemkundskabsundervisningen.

Opsamling fra pilotafprøvningserne

Vores umiddelbare indtryk inden vi gik i gang med projektet var at der er forskel på hvordan drenge og piger studerer i hverdagen og særligt i forbindelse med praktikken. Vi havde ligeledes et indtryk af at vi i vores undervisning i høj grad tilgodeså – måske ligefrem forfordelte – de kvindelige studerende. Laura Gilliam og Eva Gulløv skriver i "Civiliserende institutioner" blandt andet om hvad der karakteriserer "den gode elev". *"At være dygtig, arbejdsom, medgørlighed og en rolig måde at føre sin krop påbehørig respekt for læreren, lyst til og motivation for at arbejde og læreog at være social....en der giver noget godt til gruppen"* (side 139). Og spørgsmålet er om de mandlige studerende i virkeligheden er *det modsatte* af ovenstående? Altså urolige, umotiverede osv.? Eller om de bare viser deres motivation, interesser og arbejdsomhed på *en anden måde*?

Vi ser altså en tendens til at de mandlige studerende planlægger løsere (Lasse: vi planlagde at vi lige ville se de der børn an og så se hvad vi skulle gøre). Det vil sige at de ikke har overvældende mange overvejelser og færdige teoretiske planer (og argumenter) som de kvindelige studerende, men i højere grad improviserer (kvalificeret ud fra deres viden) når de står i situationerne (og måske derved bedre kan tage udgangspunkt i det enkelte barn). Det betyder dels at de *virker* mindre forberedte, at de bedre kan tackle krav om ændringer (Nikolaj og Brian) men også at de ikke – også ifølge dem selv – lever fuldt op til billedet af den gode studerende jf. Gilliam.

I observationen fra danskundervisningen så vi et tydeligt billede af at pigerne fungerede godt i klassesamtalen (markering, tage ordet, tage notater) mens de i gruppearbejdet mistede mens drengene brød reglerne for klassesamtalen (de talte uden at have fået ordet og afbrød hinanden) (jf. Gilliam og Gulløv) og de tog ingen noter (til senere brug, fx eksamen).

Alle studerende er aktive, men på to vidt forskellige måder. De mandlige studerende bryder normen for adfærd i undervisningen, men er meget aktive og deltagende. Pigerne overholder ordenen, men kommer til at fremstå mere passive fordi de netop overholder normerne og reglerne for klassesamtalen. I diskussionopgaven derimod (battle på meninger om børn og computere se bilag "Observation på medieholdet") er det de mandlige studerendes strategi der gælder: man skal tage ordet impulsivt, respondere hurtigt på modstanderens udsagn og de er vældigt optagede af konkurrenceelementet i

debatten. De giver også tydeligt udtryk for at det *"jo gælder om at sætte det bedste hold – vi skal jo vinde"* mens de kvindelige studerende i den del af opgaven bliver usikre og siger: *"Hvad skal vi egentlig?"*

De mandlige studerende forklarer i fokusgruppeinterviewet deres egen væremåde og handlinger i sammenligning med 'en typiske kvindemåde at være og handle på'. Vi mener derfor det kan være relevant at skelne mellem en væren og en gøre og inddrager derfor nedenstående model der anskueliggør netop dette forhold:

På det personlige plan taler de mandlige studerende om at de tager det (studiet) mere afslappet end kvinderne der skal have styr på alting:

"Ej, jeg synes der er meget stor forskel på hvordan en pige og en dreng går til opgaven og det... men det, de det bliver jo heller ingen problematik for der kan man i stedet for tage nogle ting med som de piger der de gør. I hvert fald i forhold til mig selv. Der... sætte mig lidt mere ned og lave tingene mere nøjagtigt."

"Når man kommer ud i lærerfaget i stedet for nu... der er det meget laidback og man gør bare tingene" "nej, men altså jeg tror ikke ... det kan godt være...det vi bruger fx Camilla til da vi var ude i praktik...det er at hun bare har styr på alt ikke også og det er jo..det vil jo gøre ens hverdag 500 gange nemmere. Og jeg kan da også godt se at nogle af de der ting må jeg nødt til at have med ikke for at få den der hverdag til at fungere, ikke?"

"Jeg tror også pigerne kan få nogle fordele ud af drengene ... det der med at .. hvordan drengene går ind til det. For nogle gange så bliver det squ´ også for meget af deres planer, planer, planer"

De taler altså om at mændene er mere umiddelbare mens kvinderne planlægger alting på forhånd. De erkender at der er fordele ved *"at have styr på tingene"* og at de nok selv må se at få det lært, men er samtidig tøvende over for helt at overgive sig, for som de siger et andet sted:

"nogle gange er det sgu meget godt bare at tage tingene som de kommer"

Vi har således nået alle vores planlagte aktiviteter i pilotprojektperioden.

Timeforbruget

Vores timeforbrug er nøje afpasset med de tildelte midler. Læreruddannelsen bidrager med medgået tid, vores undervisning) og vi bruger den tildelte tid på forsknings- og udviklingsarbejde.

Status i forhold til vidensarbejdet

- Vores observation af vores egen undervisning (pilotprojekterne) har givet os centrale spørgsmål vi kan arbejde videre med.
- Forsknings- og udviklingsteamet (undervisere på læreruddannelsen) indsamler empiri og diskuterer løbende i gruppen iagttagelser og muligheder for udvikling af vores undervisning i læreruddannelsen. Forskningskoordinatorerne bidrager med sparring på resultaterne på forskningsværkstederne og i vores forskellige skriftlige produkter, fx afrapportering, projektbeskrivelse.

- Teamet har orienteret sig i forskningsrapporten, inddrager relevant teori og litteratur om køn i uddannelsen og i folkeskolen (særligt med vægt på drenge og mænd). Denne litteratur læser vi sammen og diskuterer dens relevans for vores igangværende og kommende projekter.
- Videndeling med vore kolleger: vi orienterer om vores projekt og de kommer med sparring og input til vores projekter.
- Videndeling med lærerstuderende gennem praktikforløb og professionsopgaver og ikke mindst gennem bachelorprojekter knyttet til vores udviklingsarbejde.

Litteratur:

- Gilliam m.fl.: Civiliserende institutioner. Om idealer og distinktioner i opdragelse, 2012, Århus Universitetsforlag
- Halkier, Bente: fokusgrupper, 2009, Samfundslitteratur
- Knudsen, Susanne: Køn i kulturen. Køn, medier og litteratur, 2011, Frydenlund
- Kvale, S. m.fl.: interview, Introduktion til et håndværk, 2009, Hans Reitzels Forlag
- Nordahl, Bertil: <http://politiken.dk/debat/ECE1128550/feminiseret-folkeskole-vanroegter-drengene/>, 4/10/12
- Sjørup, Ulla: Drengene efter pigerne, 2011, Dafolo
- <http://www.arbejdsmiljoweb.dk/trivsel/konflikter/forebyg/adskil> d. 26.6.2012